

Olli Rehn: Myrskyn silmässä

Helsinki: Otava, 2012, 320 s.

Esko Seppänen: Emumunaus

Helsinki: Into, 2012, 224 s.

Heikki Taimio
Erikoistutkija
Palkansaajien tutkimuslaitos
heikki.taimio@kolumbus.fi

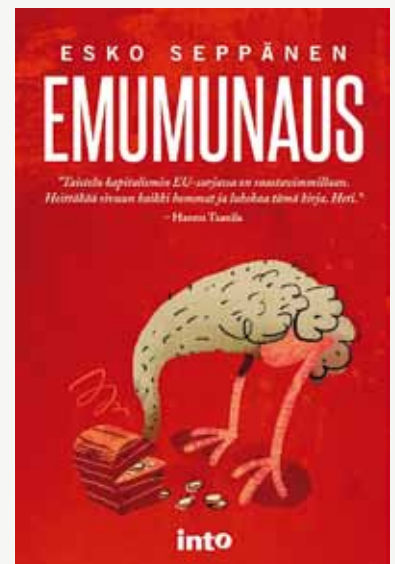
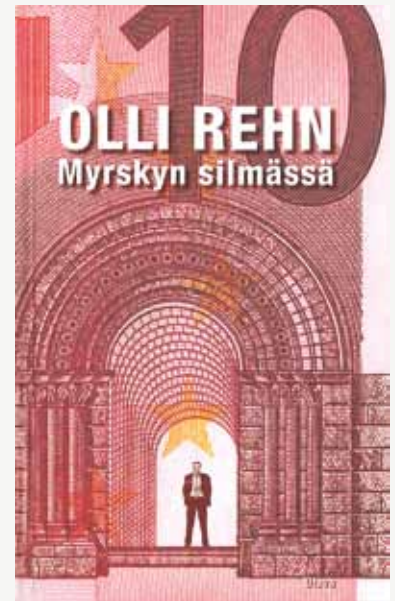
Arviotavina tässä on kaksi kirjaa euroalueen kriisistä, joiden kirjoittajat, kirjoitustyylit ja sisällöt eivät voisi juuri enempää erota toisistaan. Olli Rehn on EU:n talouskomissaari ja komission varapuheenjohtaja, joka on keskeisenä eurovirkamiehenä joutunut/päässyt seuraamaan eurokriisin etenemistä sisältä päin, tekemään ratkaisuehdotuksia ja ottamaan vastuuta. Hänen poliittinen kotinsa löytyy keskustasta. Esko Seppänen on Vasemmistoliiton omapäinen poliitikko ja eläkkeelle jäänyt europarlamentaarikko, joka on seurannut eurokriisin etenemistä ulkopuolisena tarkkailijana, tosin tavallisia kansalaisia paremmalla asiantuntemuksella, onhan hän taustaltaan taloustoimittaja.

Rehn kirjoittaa sujuvaa asiatekstiä, jota hän keventää välillä henkilökohtaisilla muisteluillaan esimerkiksi yrittäjä-isästään ja tekemästään ”pyhiinvaelluksesta” Isä Camillon ja Pepponen kylässä Italiasa. Rehnin asemaan kuuluu, ettei hän voi aina sanoa suoraan mitä ajattelee, ja luki-

jan on mahdotonta arvailla, mitä häneltä tämän takia jää sanomatta. Kirjasta heijastuu, että hän kuitenkin epäilemättä uskoo asiaansa, EU:n komission linjaan eurokriisin hoidossa.

Kritiikkiä Rehniltä saavat osakseen poliitikot, jotka eivät aina ymmärrä markkinavoimien toimintaa. Hyvänä esimerkkinä oli Merkelin ja Sarkozyn lokakuussa 2010 tekemä ”Deauvillen diili”, johon sisältyneellä sijoittavastuuperiaatteella säilyteltiin markkinavoimia ja kärjistettiin kriisiä. Vielä sapekkampaa kritiikkiä häneltä osakseen saa sellainen ”populistinen nihilismi”, jota edustaa mm. Timo Soini: se kieltää kaikki rakentavat ratkaisut eurokriisiin ja ehdottaa jotakin Suomelle itselleen tuhoisaa päätöstä kuten euroalueen jakamista pohjoiseen ja etelään.

Kenellekään, joka tuntee vuosikymmenten varrelta Seppäsen radio-ohjelmat, puheet ja kirjoitukset, ei voi tässä kirjassa tulla yllätyksenä hänen värikäs tyyliinsä, joka nimittelyineen ja

letkautuksineen tuo mieleen Timo Soinin mutta on paljon vanhempaa perua. ”Komissaarijuntan” jäsen Rehn on ”kiintiökomissaari” ja ”komission kahdeksas varapuheenjohtaja”, joka kuuluu ”norsunluutornissa eläviin eurouskovaisiin fundamentalisteihin”. Todelliseen puolaan meidät ovat kuitenkin saattaneet ”banksterit”, ”finanssikapitalismin bonus herrat”, jotka pankkijärjestelmän toimitusjohtajat ovat meidän aikamme gangstereita. ”Sellaisen pedon kanssa Euroopan vasemmisto on joutunut samaan häkkiin, eikä se tiedä, miten peto kesytetään

tai sieltä häkistä pääsee pois.” Lukijalla lienee hauskaa, mutta välillä hän saattaa harhautua luulemaan, että asiallisen talouspoliittisen keskustelun aika on ohi ja tärkeintä nykyään on pelkkä herjanheitto.

Eurokriisin syyt ja ratkaisut

On Seppäsellä toki vakavaakin sanottavaa. Antoisinta on eloisa finanssikapitalismin ja -kriisin kuvaus – joskin se on jo vanhaa kauraa – mutta aivan erityisesti hänen selvityksensä investointipankki Goldman Sachsista ja muista ”rosvopankeista”, jotka toimivat kuin rikkollisjärjestöt. Yhdysvalloissa Goldman Sachs-taustan ja eliitin jäsenten (kuten kaksi viimeisintä valtiovarainministeriä, Paulson ja Geithner) keskinäissuhteiden selvittäminen on tärkeää, jotta ymmärretään, mitä tapahtuu todella. Euroopassa Goldman Sachsin alumneja ovat mm. EKP:n pääjohtaja Draghi ja Italian pääministeri Monti, mutta Seppänen ei ole saanut selville ko. pankin todellista merkitystä rapakon tällä puolella.

Goldman Sachsin kaltaisista tausta-vaikuttajista Rehn ei kirjoita mitään, ja olisikin tuiki tavatonta, jos hänen asemassaan oleva niin tekisi. Molemmista kirjoista voi oppia ennustamaan, mitä niiden kirjoittajat sanoisivat eurokriisin uusista käänneistä. Esimerkiksi euroalueen valtiovarainministerien kokous ilmoitti 27.11., ettei Kreikan velkojen takaisinostoissa saisi ylittää 23.11. vallinnutta 28 prosentin tasoa niiden nimelisarvosta. Tästä innostuneina erilaiset riski- ja suojarahastot kysyivät Kreikan lainoja niin, että niiden hinnat nousivat, ja nyttemmin on jouduttu taipumaan keskimäärin 34 prosentin takaisinostohintaan. Tuloksena on miljardivoittoja ko. rahastoille ja vähäisempi helpotus Kreikan velkataakkaan. Rehn voisi kommentoida tätä jälleen yhtenä esimerkkinä poliitikkojen tunaroinnista, kun he eivät ymmärrä markkinavoimien toimintaa. Seppänen taas näkisi tapahtuneen

selvänä ”banksterien” vedätyksenä, mutta tokkopa hänkään tohtisi väittää, että poliitikot toimivat heidän liittolaisinaan.

Kirjojen näkemykset eurokriisin syistä ja ratkaisuista ovat pitkälle vastakkaiset. Rehn kuvailee rahaliiton valuvikoja, sääntöjen rikkomista ja markkinakurin puutetta tavalla, joka on hyvin tuttu kaikille näitä asioita seuraaville. Kuitenkin hänen mielestään niin Suomelle kuin muillekin olisi edullista mennä niin pitkälle kuin euron säilyttäminen vaatii. Jatkossa rahoitusmarkkinoiden ja finanssipoliitiikan valvontaa ja sääntelyä tulee tiukentaa, mutta tärkeintä olisi luopua tehokasta päätöksentekoa haittaavasta yksimielisyyden vaatimuksesta ja ottaa laajemmin käyttöön ns. yhteisömenetelmä, jossa komissio valmistelee, neuvosto ja Europarlamentti päättävät määräenemmistöillä ja EU:n tuomioistuin tuomitsee. Yhteisömenetelmään nojautuvan päätöksenteon tiivistäminen ei Rehnin mukaan merkitse liittovaltiota, vaan euroalue säilyy edelleen jäsenvaltioidensa yhteenliittymänä. Eurokriisi on hänen mielestään nujerrettavissa, jos vain pystytään harjoittamaan määrätietoista ja yhtenäistä politiikkaa. Vaihtoehtoja hän ei pohdi.

Seppäsen mielestä taas koko ongelman ydin, ”€mumunaus”, on siinä, että EU:ta ajetaan kohti liittovaltiota käyttäen keinona yhteistä rahaa, joka poistaa yhden merkittävimmistä kansallisen itsenäisyyden symboleista, oman rahan. Tällainen ”poliittinen raha” tekee kansallisvaltioille mahdottomaksi vaikuttaa oman rahansa arvoon.

Tämän perusteella voisi luulla, että Seppänen suosittelisi eurokriisille jotakin ”soinilaista” ratkaisua, ts. rahaliiton osittaista purkamista tai paluuta kansallisiin valuuttoihin. Mutta ei: jopa Kreikan ero eurosta olisi hänen mielestään huono idea, koska siitä seuraava 50 prosentin tai suurempikin devalvaatio ei voisi parantaa riittävästi maan vientiä ja pankkien luottotappiot kasvaisivat. Seppäsen kirjan suurimpana yllätyksenä voidaan pitää sitä, että hän sittenkin kannattaa

euron säilyttämistä, joskin eri keinoin kuin mitä nyt yritetään. Hän ehdottaa, että EKP luopuu tiukasta inflaatiota-voitteestaan, takaa kaikkien euromaiden velat ja aloittaa ”setelirahoituksen”. Samalla pitäisi palauttaa reaalityalouden ensisijaisuus finanssitalouteen nähden ja olisi ”sosialisoitava virtuaalirahan liikkeellelasku”. Epäselväksi jää, haluaako Seppänen kansallistaa rahoituslaitokset vai toteuttaa – Keynesin sanoin – ”koroillaan eläjien armomurhan” jonkinlaisella rahoitusmarkkinoiden voimakkaalla sääntelyllä tai suoranaishella tukahduttamisella.

Monet kyllä näkevätkin kehityksen vievän vääjäämättä Seppäsen osoittamaan suuntaan. Perussy on – kuten hänkin toteaa – ettei liittovaltiolla tai edes pitkälle viedyllä yhteisvastuulla ole eikä tule olemaan kansalaisten riittävää kannatusta. Hänen mukaansa komissio ja muut ”eurokraatit” kuitenkin ajavat tätä linjaa harhauttamalla, puhumatta suoraan liittovaltiosta, jäsenmaiden perustuslakien vastaisiin keinoin ja käyttämällä hyväksyen EU:n demokratiavajetta. Hän selittää, miksi esimerkiksi eduskunnan käsittelyyn tullut finanssipoliitiikan sääntöjä koskeva sopimus (”fiscal compact”) on Suomen perustuslain vastainen siirtäessään budjettivaltaa Brysseliin. Avoimeksi jää, mitä hän sanoisi, jos valtiosääntöjuristit olisivat eri mieltä.

Yhdessä nämä kirjat tarjoavat monipuolisen katsauksen finanssi- ja eurokriiseihin. Niiden arvoa eivät sanottavasti alenna muutamat harmilliset lipsahdukset. Esimerkiksi ay-liikkeen puolella saatetaan epäillä Rehnin menettäneen tuntumansa suomalaisen todellisuuteen, kun hän väittää, että ay-liike on Suomessa toteuttanut itse työreformin ja samanaikaiset uudistukset kuin on tehty Saksassa ja nyttemmin Espanjassa ja Italiassa. Seppäsen puolestaan kritisoi ankarasti pankkeja, mutta mikä mahtakaan lopulta olla hänen pankkiteorian tuntemuksensa, kun hän väittää pankin maksimoivan voittoaan maksimoimalla lainanantonsa määrää? ■